

Toimialojen tilannekuva nousseiden energiakustannusten johdosta

Työ- ja elinkeinoministeriö

20.2.2023

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tilannekuvan rakenne

1. **Yhteenveto**
2. **Energiamarkkinoiden tilanne, kulutusmuutokset ja näkymät**
3. **Keskeiset indikaattorit**
4. **Työmarkkinat**
5. **Toimialatarkastelu**

Työn tausta ja toteutus

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 20.10. työryhmän laatimaan tilannekuvaa energiakriisin aiheuttamista muutoksista yritysten toimintaympäristössä. Työryhmän toimikautta jatkettiin 31.3.2023 asti.

Jatkokaudella työryhmän tehtävänä on **ylläpitää muuttuneesta toimintaympäristöstä johtuvaa yritystilannekuvaa** huomioiden eri toimialojen erityispiirteet.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on käynnistänyt energiakriisin, joka vaikuttaa useiden toimialojen ja yksittäisten yritysten toimintaedellytyksiin. Sähkön hinta vaikuttaa lähes kaikkien yritysten kannattavuuteen. Vaikutus lyhyen ja pidemmän aikavälin toimintaympäristöön ja kannattavuuteen vaihtelee toimialoittain. Lisäksi energian hinnan nousu kohtelee toimialan sisällä yrityksiä eri tavoin. Toimialojen sisällä yrityksillä on myös erilaisia strategioita: Osa yrityksistä on suojautunut hintamuutoksilta, osa on selvemmin alttiina esimerkiksi hintapiikeille.

Tilannekuva on aikaan sidottu ja voi myös muuttua. Muuttuvassa toimintaympäristössä tilannekuvan täsmentäminen on tarpeellista yleisen varautumisen ja talouden kokonaiskuvan ylläpitämisen perusteella.

Tämä 20.2.2023 päivitetty tilannekuva-aineisto täydentää aiempia [8.11.2022](#) ja [22.12.2022](#) laadittuja työryhmän tilannekuvia.

Tilannekuva perustuu pääosin loka-helmikuun tilastotietoihin sekä luottamusindikaattoreihin.

1. Yhteenveto 1/3 Keskeisiä havaintoja

- Toistaiseksi yritysten tilanne on keskimäärin hyvä ja vakaa. Elinkeinoelämän luottamus on kuitenkin laskenut loppuvuodesta ja päätoimialojen luottamus laskenut alkuvuoden tilanteesta. Energiahintojen lisäksi kohonneet korot ja inflaatio heikentävät luottamusta.
- Suomalaisen yritysten reaalin kokonaisliikevaihto on korkeammalla tasolla kuin 2019. Useimmilla sektoreilla reaalin liikevaihto kehittynyt vuonna 2022 keskimäärin positiivisesti vuoden 2019 vastaaviin kuukausiin verrattuna, ja millään toimialalla kehitys ei ole merkitsevästi negatiivinen.
- Energianhinta on keskimäärin laskenut viimeisen kuukauden aikana. Mikäli energiahyödykkeiden hinnat palaavat korkealle tasolle, nostavat ne kustannuksia suoraan ja välillisesti lähes kaikilla yrityksillä heikentäen monien yritysten kannattavuutta.
- Sähkön markkinahinta ja sähköfutuuriin hinta on alentunut viimeisten viikkojen aikana. Lisääntyvä tuotantokapasiteetti Suomessa ja muualla Pohjolassa luo näkymän alemmista hinnoista jatkossa.
- Polttonesteiden hinnat alenivat jonkin verran vuodenvaihteessa muun muassa raakaöljyn hinnan laskun myötä. Polttonesteiden hinnat (etenkin dieselöljy) voivat pysyä korkeina venäläisiin öljyjälosteisiin 5.2.2023 laajentuneen EU-tuontikiellon vuoksi.
- Korkeiden energianhintojen vuoksi EU-maat ovat ottaneet käyttöön erilaisia tukitoimia kotitalouksille ja yrityksille. Suurelta osin EU-maissa myönnettyt tuet kohdentuvat kotitalouksiin. Tukia kohdennetaan usein kaasun hintaan liittyen.

1. Yhteenveto 2/3 Talous- ja työllisyystilanne ja näkymät

- Energiakriisin ohella, tai siitä huolimatta, kasvun esteenä näkyy edelleen ammattitaitoisen työvoiman puute.
- Suomalaisten yritysten reaalin palkkasumma on alkuvuonna 2022 alkuvuotta 2019 korkeammalla tasolla, mutta on sen jälkeen laskenut alle 2019 vastaavien kuukausien tason. Reaalinen palkkasumma on laskenut lähes kaikilla toimialoilla; pääsyyinä palkkojen nousua nopeampi inflaatio. Joillain teollisuustoimialoilla lokakuun kehitys näyttää negatiiviselta verrattuna aiempiin kuukausiin, mutta ero ei pääosin ole merkitsevä.
- Tilastokeskuksen mukaan tammikuussa 2023 pantiin vireille 287 konkurssia, mikä on 71 konkurssia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Henkilötyövuosien määrä konkurssiin haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 1 109, mikä on 108 henkilötyövuotta enemmän kuin vuoden 2022 tammikuussa.
- Lomautusten määrässä eletään tällä hetkellä hieman tavallisuutta korkeammalla tasolla.
- Huoltovarmuus: edelliseen tilannekuvaan verrattuna sähköpulaan liittyvät riskit ovat vähentyneet muun muassa leudon talven johdosta.
- Pk-yritysten rahoituksen saatavuus on samalla tasolla kuin keväällä 2022 eli lähtökohtaisesti rahoitustilanne on varsin hyvä. Yleiskuvaan ei ole tullut suuria muutoksia, vaikka epävarmuus, kustannustason nousu, inflaatio ja muut tekijät näkyvätkin yritysten ja kuluttajien toiminnassa. Suuri osa yrityksistä arvioi luottopolitiikan kiristyneen ja noin 27 prosentin mukaan se on pysynyt ennallaan. Vaikka kulunut vuosi on ollut monelle pk-yritykselle ennakoitua haastavampi, maksuvaikeuksissa olevien yritysten määrä ei ole kasvanut loppuvuoden aikana./Pk-yritysbarometri 2023

1. Yhteenveto 3/3 Toimialojen tilanteesta

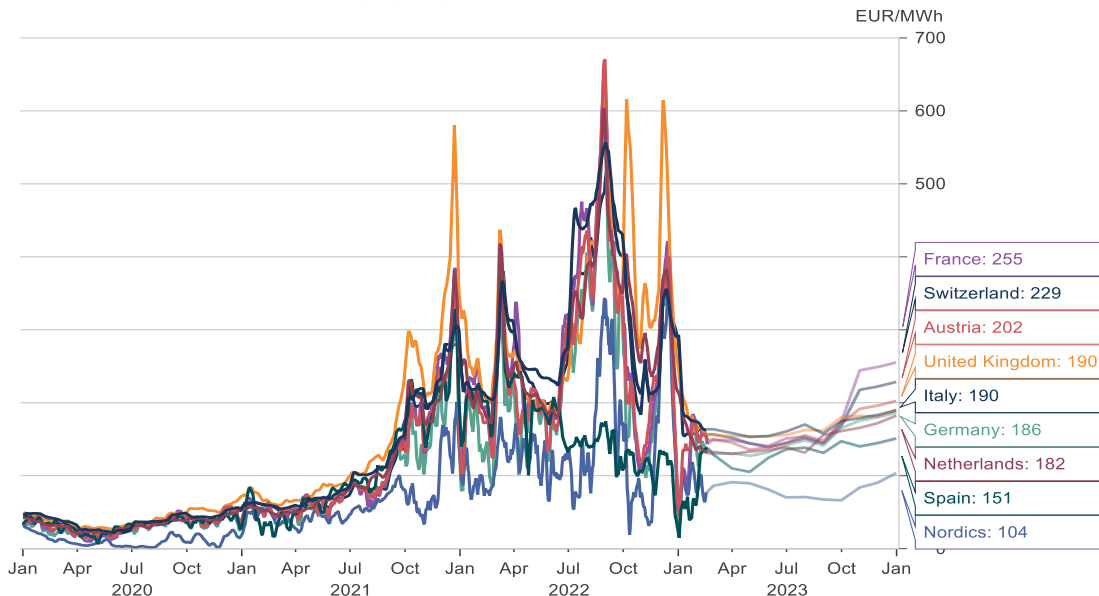
- Mikäli energian hinta nousee, lähtökohtaisesti suurimmat vaikutukset aiheutuvat toimijoihin ja toimialoihin, joiden toiminta on energiaintensiivistä, jotka eivät voi kattavasti siirtää nousevia kustannuksia hintoihin, jotka toimivat globaalisti kilpaillussa ympäristössä ja joiden toimintaan sisältyy aiempia tai muita haasteita ja riskejä.
- Energiakulujen merkitys vaihtelee huomattavasti toimialoittain ja toimialojen sisällä. Osalla toimialoista energiahintojen nousu voidaan sopimusteknisesti tai muuten siirtää hintoihin. Lisäksi eri toimialoilla on reagoitu energianhinnan nousuun ottamalla käyttöön edullisempia energiamuotoja, energiatehokkuutta parantavia ratkaisuja ja toteuttamalla kulutusjoustoa.
- Energiakuluiltaan suurimmat toimialat ovat logistiikka (polttonesteet), kiinteistöala (lämpö), paperiteollisuus, metallijalostus, kaupanala, kemianteollisuus ja rakentaminen. Useimmilla palvelualoilla, mutta myös monilla teollisuudenaloilla, energiakulut ovat pienet.
- Energiakulujen suhde liikevaihtoon on suurin kiinteistöalalla, kaivostoiminnassa ja logistiikassa. Useimmilla toimialoilla energiakulujen suhde liikevaihtoon on pieni. Toimialojen sisällä pieni osa yrityksistä vastaa suurimmasta osasta energiakuluista.
- Sodan ja sen johdosta kiihtyneen inflaation ja korko-odotusten vaikutus näkyy myynti- ja tuotanto-odotuksissa heikentymisenä (erityisesti vähittäiskauppa). Energian kustannusten nousun arvioidaan vähentävän kysyntää, jota uhkaa myös yleinen epävarmuus ja inflaatio. Vaikutukset yrityksiin voivat siis tulla usean tekijän yhteisvaikutuksena.
- Osin vaikutukset voivat olla positiivisia, sillä energiakriisi on myös aktivoinut yrityksiä energiansäästöinvestointeihin, joilla on pitkäaikaisia vaikutuksia ja vauhdittavat osaltaan vihreää siirtymää.

2. Energiamarkkinoiden tilanne ja näkymät

Sähkön hinta Euroopassa

Lähde: Intercontinental Exchange (ICE)

Note: UK, Switzerland, Italy and Netherlands historical prices based on the first position futures prices
All historical prices are 1 week moving average

Lasketut maakaasun hinta alentaa sähkön hintapaineita koko Euroopassa.

Lokakuussa tukkusähkön veroton keskihinta oli noin 11 snt/kWh, marraskuussa noin 20 snt/kWh ja joulukussa 25 snt/kWh. Tammikuun ja helmikuun ensimmäisen puoliskon keskihinta oli noin 8 snt/kWh.

Tammikuun ja helmikuun alkupuoliskon 2023 keskihinta on ollut alempi kuin vastaavaan aikaan 2022.

Tällä hetkellä sähköfutuurit ennustavat hintojen laskevan lähelle energiakriisiä edeltäneitä aikoja tulevalle vuodelle. Pohjoismaiden hintatason ennakoidaan olevan kilpailukykyinen Euroopassa. Lisääntyvä tuotantokapasiteetti Suomessa ja muualla Pohjolassa luo näkymän alemmista hinnoista.

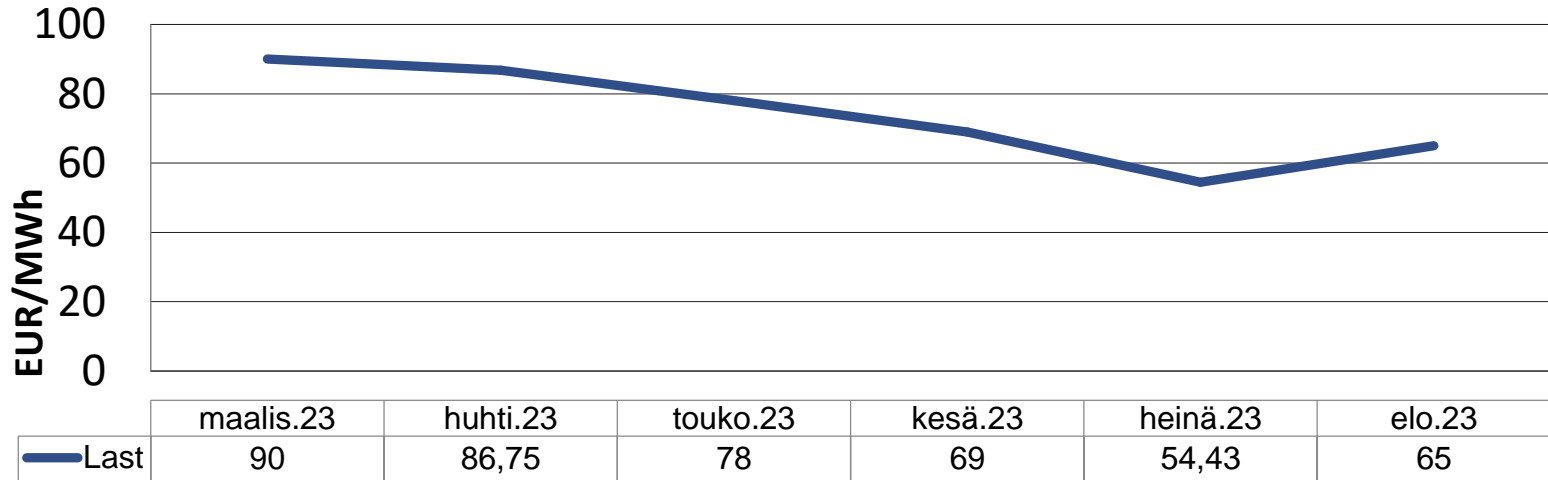
MACROBOND

17.2.2023

2. Energiamarkkinoiden tilanne ja näkymät -NordPool kuukausifutuurit-

NordPool ASA Euro ENO Monthly Forwards Contracts Energy Future Continuation Month

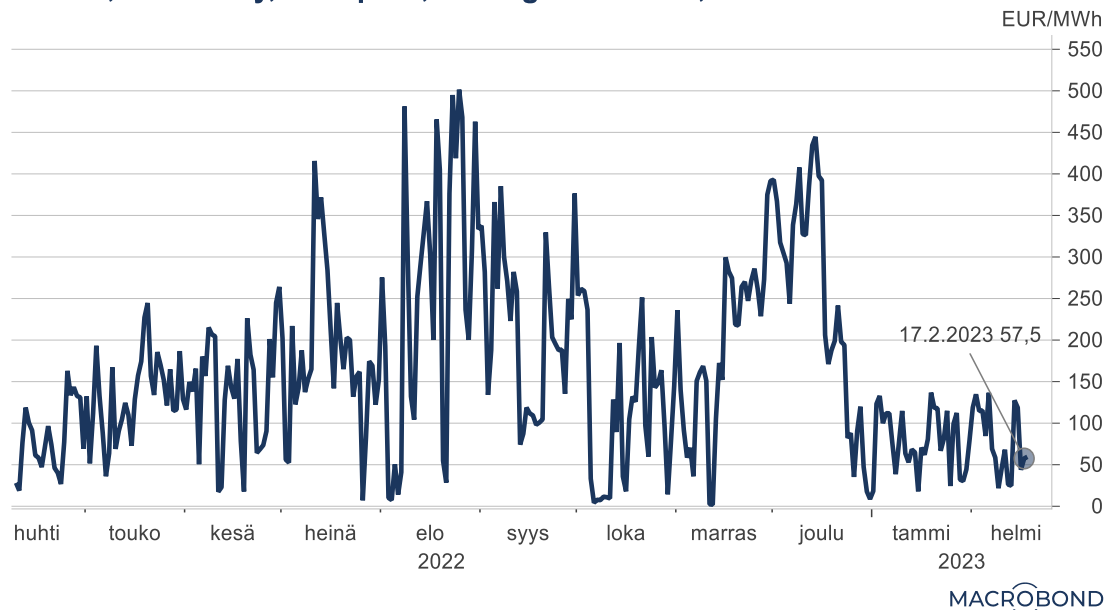
Lähde: VM / Refinitiv Eikon

16.2.2023

2. Sähkön päivähinnan kehitys Suomessa (Nordpool, ka)

Finland, Electricity, Nordpool, Average of Period, EUR

- Nordpool sähkön Suomen ka. päivähinta 17.2.2023 57,5 €/MWh
- Sähkön hinta on viime viikkoina pysytellyt aiempaa selvästi matalammilla tasoilla ja johdannaiskaupassa aiempaa selvästi matalampien hintojen odotetaan jatkuvan.
- Leuto ja tuulinen talvi on lisännyt huomattavasti sähkön tarjontaa ja alentanut kysyntää
- Vaikuttavia tekijöitä:
  - OL3:n markkinakäytön aikataulu,
  - maakaasun saatavuus ja hinta,
  - kylmä vai leuto talvi,
  - sateisuus ja tuulisuus,
  - kulutuksen jousto,
  - tuonti (Etelä-Ruotsi)

2. Maakaasun hinta alentunut ennätystasoilta

Ajankohtaisista markkinanäkymistä (trading economics)

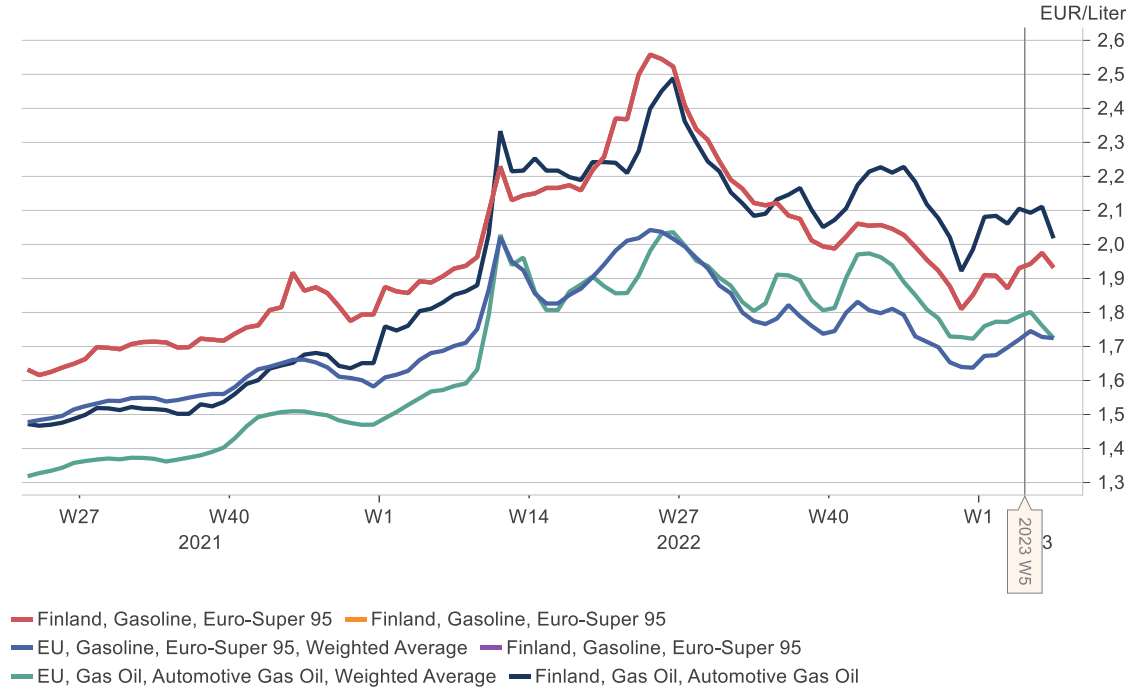
- Euroopassa maakaasuvarastot ovat 69 % täynnä, joka on selvästi vastaavan ajankohdan pitkäaikaisia keskiarvoja korkeammalla
- Tämän talven osalta näkymä on erittäin hyvä, ja katseet alkavat kääntymään kaasun saatavuuteen ensi talvi huomioiden
- Myös maakaasun hintanäkymä ensi vuodelle, perustuen johdannaiskauppaan, on alentunut
- Maakaasun voimakkaasti alentunut hinta vaikuttaa alentavasti sähkön hintanäkymiin

Maakaasun hinta TTF-markkinapaikalla (€/MWh, trading economics, perustuen OTC ja CFD hintoihin)

2. Polttonesteiden hinta

EUR

Finland, Gas Oil, Automotive Gas Oil, EU, Automotive Gas Oil, Weighted Average, Gasoline, Euro-Super 95, Euro-Super 95, Weighted Average

MACROBOND

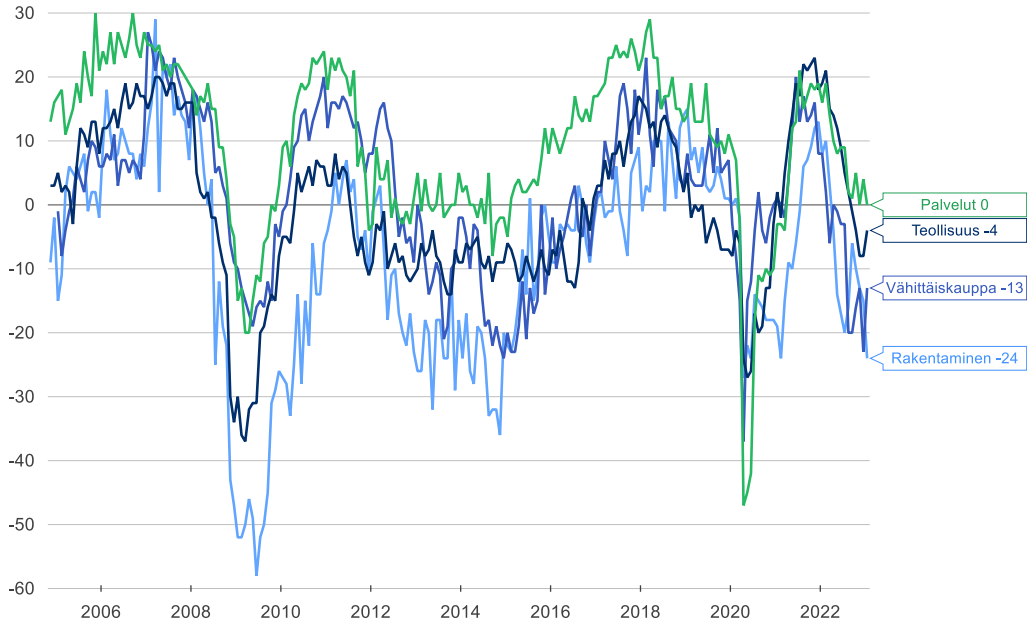

- Polttonesteiden hintakehitys on ollut Suomessa saman suuntaista ja muutokset ovat ajoittuneet samoin EU:n keskihintoihin verrattuna.
- Dieselöljyn ja bensiinin hinnat alkoivat nousta Suomessa kesällä 2021 ja nousu kiihtyi rajusti alkuvuodesta 2022. Hinnat olivat korkeimmillaan vuoden 2022 kevättalvesta kesään, noin 2,20–2,50 euroa/litralla.
- Loppuvuodesta 2022 dieselöljyn ja bensiinin hinnat alenivat käyden vuodenvaihteessa alle kahdessa eurossa litralta. Alkuvuodesta 2023 dieselöljyn hinta on ollut Suomessa hieman yli kaksi euroa litralta ja bensiinin hinta hieman alle kaksi euroa litralta.
- Vuonna 2023 hintoja voivat pitää korkealla edelleen suhteellisen korkea raakaöljyn hinta sekä joulukuussa 2022 ja helmikuussa 2023 voimaan tulleet venäläisen raakaöljyn ja öljyjalosteiden tuontikiellot. Hidas talouskehitys hillitsee polttonesteiden hintatasoa ja samoin vaikuttaa jakeluvelvoitteen väliaikainen alentaminen.

2. Elinkeinoelämän luottamusindikaattori päätoimialoilla

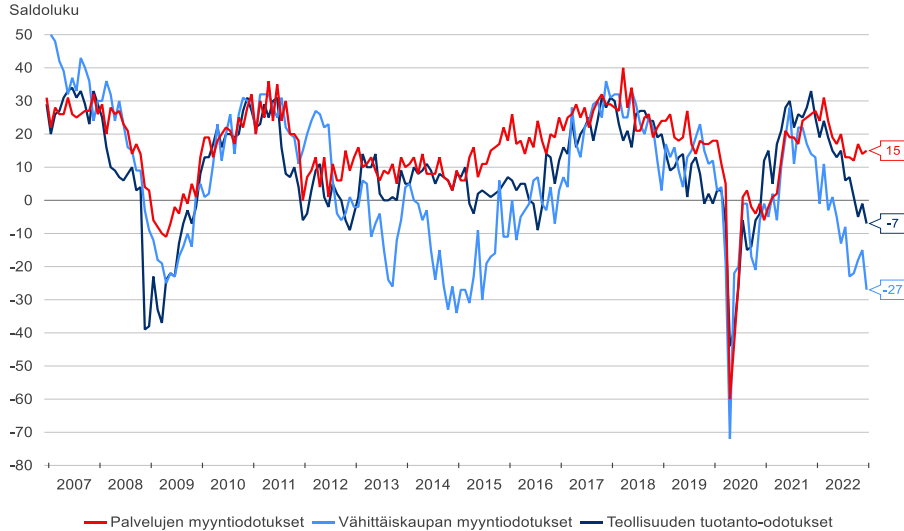
Saldoluku

Lähde: Confederation of Finnish Industries (EK), EK Business Confidence Indicators, TEM, Macrobond (tammikuu 2023)

- **Teollisuusyritysten luottamus nousi** hienoisesti tammikuussa. Saldolukema oli -4, kun edelliskuun lukema oli -8. Luottamusindikaattori on nyt hieman alle pitkän aikavälin keskiarvon, joka on +1.
- **Rakennusyritysten luottamus laski** edelleen tammikuussa. Luottamusindikaattorin saldoluku oli -24 pistettä, mikä on kymmenen pistettä vähemmän kuin joulukuussa. Indikaattorin pitkän aikavälin keskiarvo on -6.
- **Palveluyritysten luottamusindikaattori laski** tammikuussa. Saldolukema oli 0 pistettä, joka on neljä pistettä vähemmän kuin joulukuussa. Luottamus on yhä alle pitkän aikavälin keskiarvon, joka on +12.
- **Vähittäiskaupan luottamus nousi** tammikuussa. Luottamusindikaattorin uusin pisteluku oli -13, kun saldoluku oli lokakuussa -23. Luottamusindikaattori on selvästi alle pitkän aikavälin keskiarvon, joka on -1.

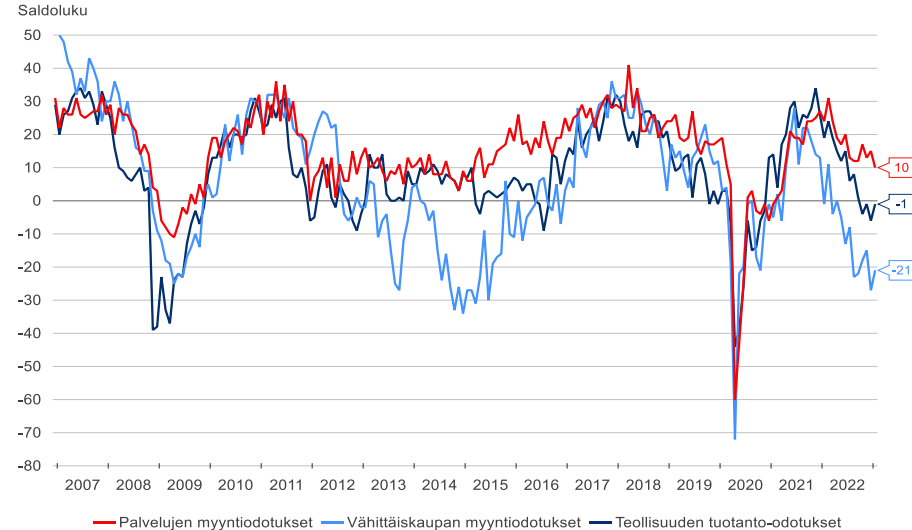
2. Elinkeinoelämän myynti- ja tuotanto-odotukset seuraavien 3 kk aikana

Lähde: Confederation of Finnish Industries (EK), EK Business Confidence Indicators, TEM, Macrobond (joulukuun 2022)

Joulukuun:

- **Teollisuuden** tuotanto-odotuksia mittaava saldoluku **laski** edellisestä ollen joulukuussa -7.
- **Palvelualoilla** saldoluku **nousi** edellisestä ollen joulukuussa 15
- **Vähittäiskaupan** odotukset **heikkenivät** joulukuussa edellisestä ollen -27

Lähde: Confederation of Finnish Industries (EK), EK Business Confidence Indicators, TEM, Macrobond (tammikuun 2023)

Tammikuun:

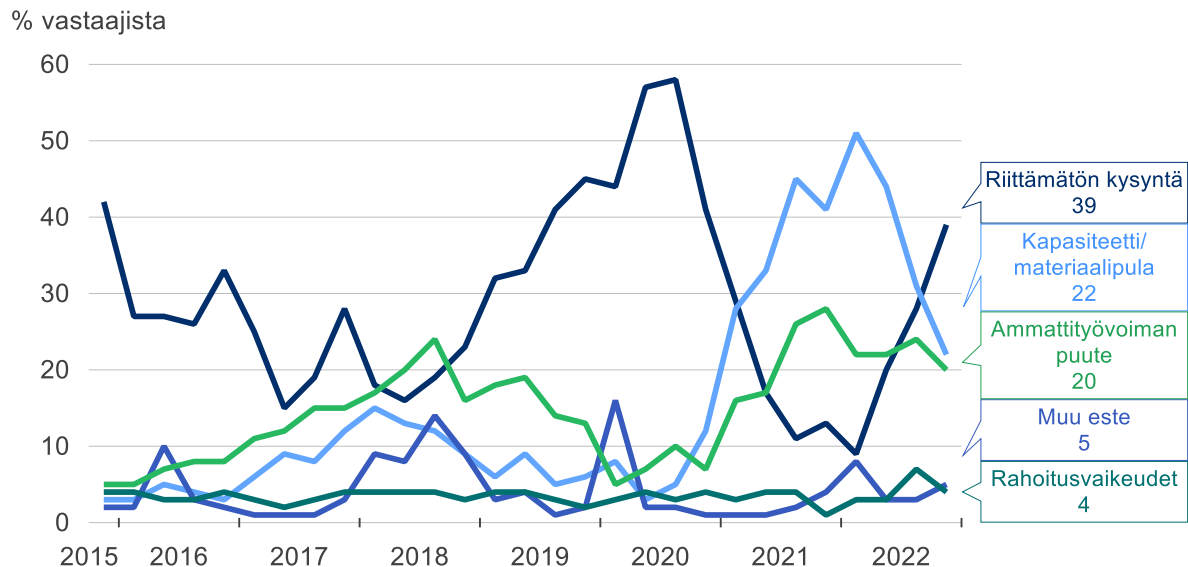
- **Teollisuuden** tuotanto-odotuksia mittaava saldoluku **nousi** edellisestä ollen tammikuussa -1.
- **Palvelualoilla** saldoluku **laski** edellisestä ollen tammikuussa 10
- **Vähittäiskaupan** odotukset **parantuivat** joulukuusta edellisestä ollen -21

2. Teollisuus, tuotannon kasvun esteet

Teollisuus, tuotannon kasvun esteet

(Elinkeinoelämän keskusliitto)

Lähde: Confederation of Finnish Industries (EK), EK Business Tendency Survey, TEM, Macrobond (2022 Q4)

- Kysynnän vähentyminen on noussut 2022/Q4:lla keskeisimmäksi kasvun esteeksi
- Teollisuuden osalta kasvun esteenä näkyy edelleen ammattitaitoisen työvoiman puute.
- Kapasiteetti ja materiaalipula kasvun esteenä on helpottanut vuoden 2022 kuluessa.
- Työvoiman puute pysyy edelleen keskeisenä kasvun esteenä.

2. Pk-yritysten rahoitusnäköymästä

- Pk-yritysten rahoitus on yhä pankkikeskeistä, vaikka monipuolistumisen merkkejä on hieman ollut. Rahoituksen saatavuus on samalla tasolla kuin keväällä 2022 eli lähtökohtaisesti rahoitusilanne on varsin hyvä. Yleiskuvaan ei ole tullut suuria muutoksia, vaikka epävarmuus, kustannustason nousu, inflaatio ja muut tekijät näkyvät yritysten ja kuluttajien toiminnassa.
- Ulkoisen rahoituksen käyttö on vähentynyt lievästi syksyyn 2022 verrattuna. Yleisin käyttötarkoitus on kone-, laite- tai rakennusinvestoinnit, käyttöpääoma kasvuun tai kansainvälistymiseen tai käyttöpääoma suhdanteista/taloudellisista syistä johtuen tai kehittämishankkeet ml. koulutus.
- Alle puolella pk-yrityksistä on lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta. Finnveran rooli on säilynyt lähes ennallaan. Finnveran takausta aikoo hakea noin viidennes yrityksistä.. Pankkirahoitusta hakeneista 28%:n mukaan rahoitus edellytti Finnveran takausta. Kasvuyrityksille Finnveran takaus on tärkeämpi (57%).
- Yrityksistä 43 prosenttia arvioivat luottopolitiikan kiristyneen vähän, 29 prosenttia sen kiristyneen paljon ja noin 27 prosentin mukaan se on pysynyt ennallaan. Yritysten mukaan rahan hinta(marginaali) on noussut, vakuusvaatimukset ovat kiristyneet, yleinen saatavuus on heikentynyt ja/tai oman pääoman vaatimus kasvanut.
- Oman pääoman merkitys on korostunut samaan aikaan, kun pitkään kestänyt koronapandemia söi useiden yritysten varoja. Pk-yrityksille tärkein oman pääoman lähde on pääomalaina (76%) ja sen jälkeen osakeanti (16%). Nopeaa kasvua tavoitteleville yrityksille oma pääoma on erityisen tärkeää.
- Pk-yritykset aikovat hakea rahoitusta seuraavien 12 kk aikana saman verran kuin syksyn 2022 baron mukaan. Toimialojen erot eivät ole juuri muuttuneet. Myönteistä on se, että kasvuhakuisten yritysten kiinnostus ulkoiseen rahoitukseen on säilynyt kohtuullisena.
- Vaikka kulunut vuosi on ollut monelle pk-yritykselle ennakoitua haastavampi, maksuvaikeuksissa olevien yritysten määrä ei ole kasvanut loppuvuoden aikana. Pk-yrityksistä 15 %:ia raportoi vaikeuksista hoitaa maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana (2%:n nousu kevään 2022 PK-Baroon verrattuna, mutta samalla tasolla kuin syksyllä 2022). Vaikka 15%:n osuus on verrattain suuri, niin ottaen huomioon toimintaympäristötekijät (korona, Venäjän hyökkäyssota, hintojen nousu), niin maksuvaikeuksien määrää voidaan kuitenkin pitää kohtuullisena.

Lähde ja lisätietoja PK-yritysbarometrasta kevät 2023

2. VM:n taloudellinen katsaus 12/2022, reaalityalouden ennuste

- **Vahva talouskasvu hiipuu taantumaksi**
  - Hintojen ja korkojen nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa ja kulutus vähenee 0,5 % vuonna 2023.
  - Vuoden 2023 aikana inflaatio hidastuu ja kulutus toipuu vuonna 2024.
  - Bkt supistuu 2023 0,2 %, kasvaa 2024 1,2 % ja 2025 1,4 %.
  - Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksesta talous ei palaudu aiemmin ennakoitulle kasvu-uralleen.
- **Poikkeuksellisen nopea hintojen nousu hidastuu**
  - Raaka-aineissa hintapiikki on jo ohitettu.
  - Sähkön hinta pysyy korkealla talven, mutta keväällä 2023 hinnan odotetaan laskevan.
  - Energian ja monien tavaroiden hinnat laskevat vuonna 2023.
- **Kulutus toipuu, kun reaalitytulot kääntyvät kasvuun**
  - Inflaatio hidastuu 2023 noin 4 %.
  - Palkkojen kasvu on viime vuosia nopeampaa ja eläkkeissä on suuri korotus 2023.
  - Yksityinen kulutus laskee 2023 0,5 % mutta kääntyy kasvuun vuoden lopulla.
- **Vienti kasvaa, mutta Venäjän markkinoiden menetys näkyy**
  - Maailmantalouden kasvu hidastuu selvästi mutta toipuu 2024.
  - Suomen vienti saa kiinni vientikysynnän kasvusta.
  - Venäjän markkinoiden menetys näkyy erityisesti matkailussa. Vaihtotaso on reilun miljardin alijäämäinen.
  - Rakentaminen vähenee, mutta kone- ja laiteinvestointeja kasvattaa mm. energiasiirtymä.
- **Työllisyystilanne säilyy hyvänä**
  - Työllisyys- ja osallistumisaste ovat ennätyskorkealla ja avoimia työpaikkoja on paljon.
  - Kysynnän lasku notkauttaa työllisyyttä 2023 mutta pääosin eläköitymisten kautta.
  - Työllisyysaste nousee 2025 mennessä 74,4 %.

→ Ennusteessa paljon epävarmuutta

2. Kansainvälisestä tilanteesta

- Korkeiden energianhintojen vuoksi EU-maat ovat ottaneet käyttöön erilaisia tukitoimia kotitalouksille ja yrityksille.
- Bruegelin arvion mukaan EU-maat ovat suunnanneet yhteensä 600,4 miljardilla eurolla rahoitusta energiakriisin hoitoon, summasta Saksan osuus on 264 miljardia euroa.
- Suurelta osin EU-maissa myönnetyt tuet kohdentuvat kotitalouksiin
- Yrityksille kohdistuvaa rahoitusta on tarjolla eri muodoissa takauksina, lainoina, tukina
- Yrityksille suunnattavia tukia kohdennetaan eri maissa eri tavoin. Tukia kohdennetaan muun muassa seuraavasti
  - Tietyille ryhmille, kuten pk-yrityksille, energiantensiivisille yrityksille, maataloudelle
  - Veronalennuksina (esimerkiksi valmistevero)
  - Vihreän siirtymän edistämiseksi, esimerkiksi energiatehokkuushankkeet
  - Hintakatot (jonkin tyyppinen korvaus katon ja markkinahinnan väliselle kustannukselle)
- Tukia kohdennetaan usein kaasun hintaan liittyen
- Tarkka toimialakohtainen kohdistaminen on eräissä maissa havaittu haasteeksi

Lähde: <https://www.bruegel.org/dataset/national-policies-shield-consumers-rising-energy-prices>

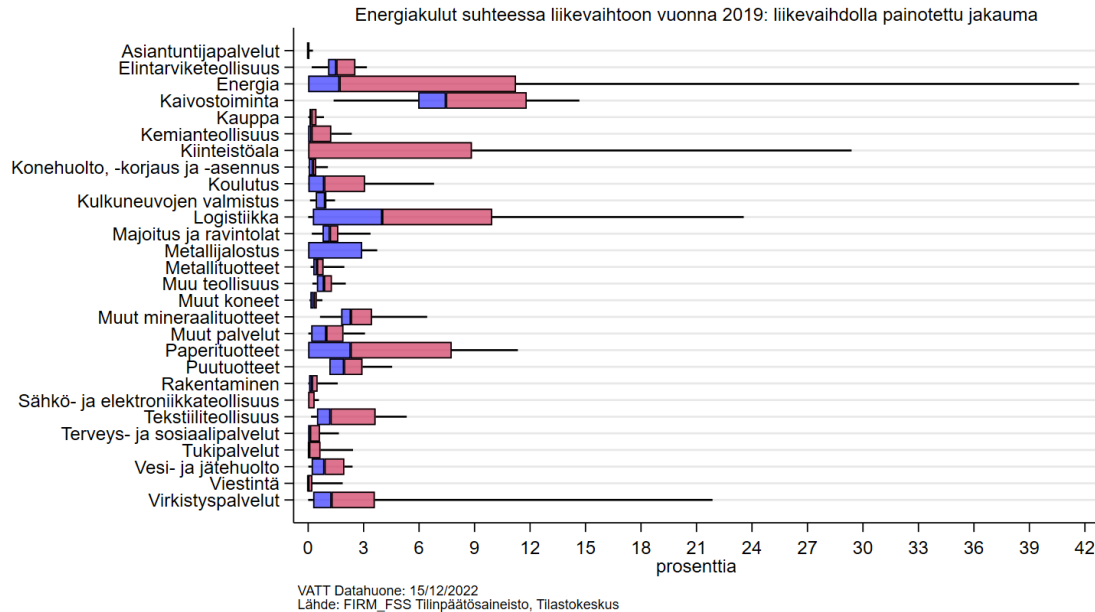
2. Eurooppalaisia sähkönkäyttöön liittyviä politiikkatoimia energiaa käyttäville yrityksille, mm:

- Takauksia ja tukia yrityksille
  - Espanja (ilmoitettu 29.3.2022, yleinen, ei ainoastaan sähköön liittyvä): Tuki- ja takausohjelma eniten vaikutuksia saaneille toimialoille (liikenne, elintarvike, energiaintensiiviset toimialat).
  - Erityisesti rahoitusta suunnataan pk- ja mikroyrityksille.
- Hintakatto
  - Kroatia (ilmoitettu 8.9.2022): Sähkön vähittäishinnoille suunniteltu katto, joka yrityksille kulutuksesta riippuen 18-23 snt/kWh. Muille käyttäjäryhmille 59-88 snt/kWh.
- Sähköveron alennus
  - Tanska (ilmoitettu 1.10.2022): Yleistä sähköveroa alennetaan EU-minimiin
  - Ranska (ilmoitettu helmikuussa 2022): Yritysten sähkövero alennetaan 5 snt/kWh tasolle
- Vapautuksia sähkönsiirtomaksuista
  - Viro (ilmoitettu 25.1.2022): Yrityksille vapautus sähkönsiirtomaksuista
  - Saksa (ilmoitettu syyskuussa 2021): EEG-maksujen tasoa alennetaan (eivät ole varsinaisia siirtomaksuja, vaan uusiutuvan energian tukimaksuja joita peritään sähkönkäytöstä)

Lähde: <https://www.bruegel.org/dataset/national-policies-shield-consumers-rising-energy-prices>

3. Indikaattorit | Liikevaihdon mukaan painotetut energiakulujen jakaumat

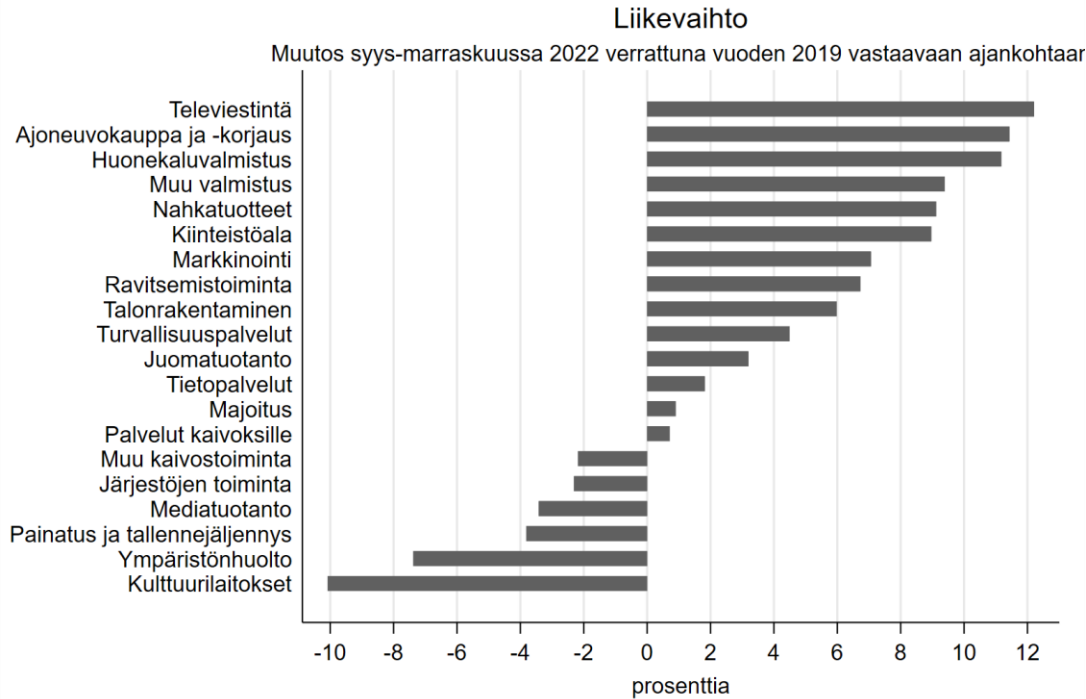

- Kuvassa on kunkin toimialan energiakulut/liikevaihto -suhteen jakauma. Muuttuja on siis energiakulut suhteessa liikevaihtoon. Palkin sinisen alueen vasen reuna on toimialan yritysten 25 persentiili, musta keskiviiva mediaani ja punaisen palkin oikea reuna 75 persentiili. Sinisellä alueella ovat siis persentiilien 25 ja 50 ja punaisella alueella persentiilien 50 ja 75 välissä olevat yritykset. Vasemmalle ulottuva viivan kärki merkkää persentiiliä 10, oikealle ulottuva viivan kärki persentiiliä 90.
- Kuvan tavoite on siis osoittaa, kuinka energiakulujen suhde liikevaihtoon vaihtelee toimialojen sisällä. Tunnusluvut on painotettu liikevaihdolla, mutta ne kuvaavat siis energiakulujen ja liikevaihdon suhdetta, eivät liikevaihtoa.

- Energiakulujen merkitys vaihtelee huomattavasti toimialoittain. Energiakuluiltaan suurimmat toimialat ovat logistiikka, kiinteistöala, paperiteollisuus, metalljalostus, kaupanala, kemianteollisuus ja rakentaminen. Useimmilla palvelualoilla, mutta myös monilla teollisuudenaloilla, energiakulut ovat pienet.
- Energiakulujen merkitystä liiketoiminnalle mittaava energiakulujen suhde liikevaihtoon on suurin kiinteistöalalla, kaivostoiminnassa ja logistiikassa. Useimmilla toimialoilla energiakulujen suhde liikevaihtoon on pieni.
- Pääosa energiakuluista keskittyy pienelle joukolle yrityksiä. Vuoden 2019 tilinpäätöstietojen perusteella 117 yritystä, eli 0,04 prosenttia tilastoiduista yrityksistä, vastasi puolesta kaikkien yritysten energiakuluista. Näiden yritysten osuus tuotetusta arvonlisästä oli 12,3 prosenttia.
- Myös toimialojen sisällä pieni osa yrityksistä vastaa suurimmasta osasta energiakuluista, ja näiden paljon energiaa käyttävien yritysten osuus toimialan energiakuluista on merkittävästi suurempi kuin niiden osuus toimialan arvonlisästä. Samoin energiakulujen merkitystä liiketoiminnalle mittaava energiakulujen suhde liikevaihtoon vaihtelee merkittävästi toimialojen sisällä.

Lähde: Datahuone raportti 2/2022

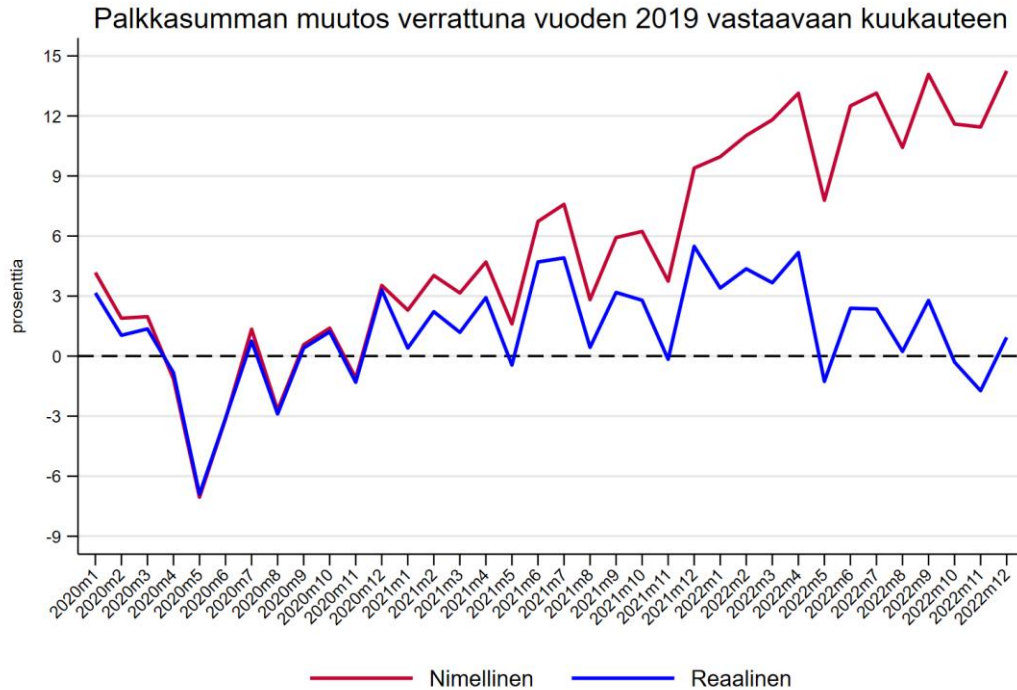
3. Indikaattorit | Suomalaisten yritysten nimellinen kokonaisliikevaihto

VATT Datahuone: 01/02/2023
Lähde: Tilastokeskus

- Suomalaisten yritysten liikevaihto on ollut syys-marraskuussa 2023 korkeammalla tasolla kuin 2019 vastaavana aikana.
- Useimmilla sektoreilla myös reaalin liikevaihdon kehitys on ollut positiivinen ja vain muutamalla toimialalla tilastollisesti merkitsevällä tavalla negatiivinen (talonrakentaminen -6,7 %, Finanssialan tukitoiminnot -22,4 %, kiinteistöala -3,8 %, laki ja kirjanpito -5,1 %, liikkeenjohto -5,5 %)
- Viimeisten kuukausien kehitys ei poikkea vuoden alun tilanteesta

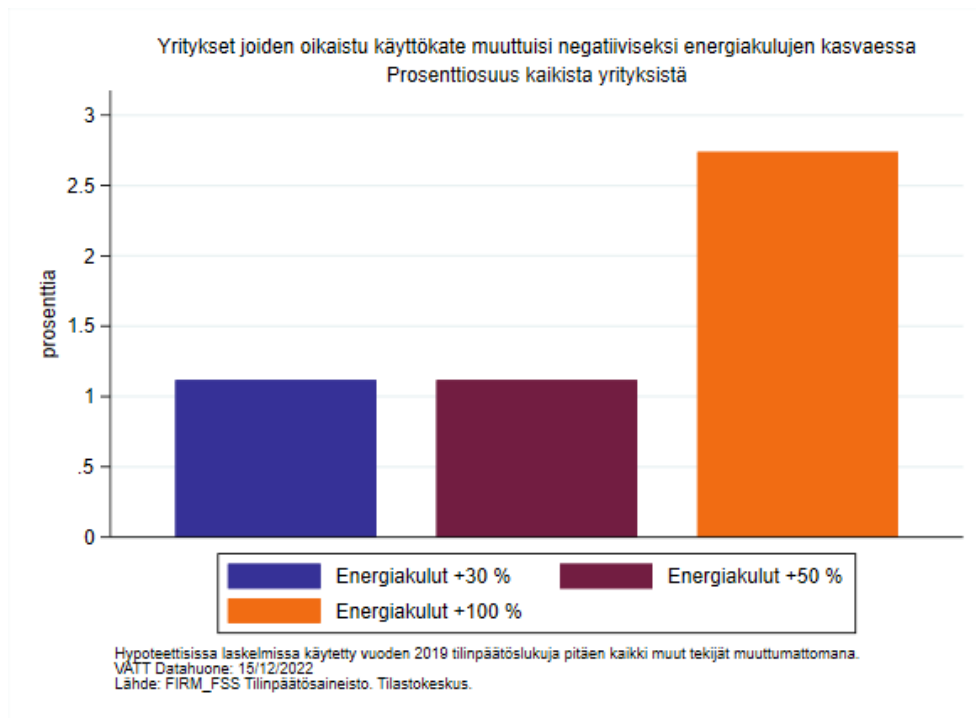
3. Indikaattorit | Suomalaisten yritysten reaalin palkkasumma

VATT Datahuone: 31/01/2023
Lähteet: Tilastokeskus, Tulorekisteri

- Suomalaisten yritysten reaalin palkkasumma on alkuvuonna 2022 alkuvuotta 2019 korkeammalla tasolla, mutta on sen jälkeen laskenut niin, että kuukaudesta riippuen ollaan joko vähän vuoden 2019 tasoa korkeammalla tai matalammalla.
- Reaalinen palkkasumma laskenut lähes kaikilla toimialoilla; pääsyyinä on nopea inflaatio.
- Joillakin teollisuustoimialoilla joulukuun kehitys näyttää negatiiviselta verrattuna aiempiin kuukausiin, mutta eri ei pääosin ole tilastollisesti merkitsevä ja kyse voi olla satunnaisvaihtelusta

3. Indikaattorit | Riskiskenaariotarkastelu: käyttökate ja energiakulut

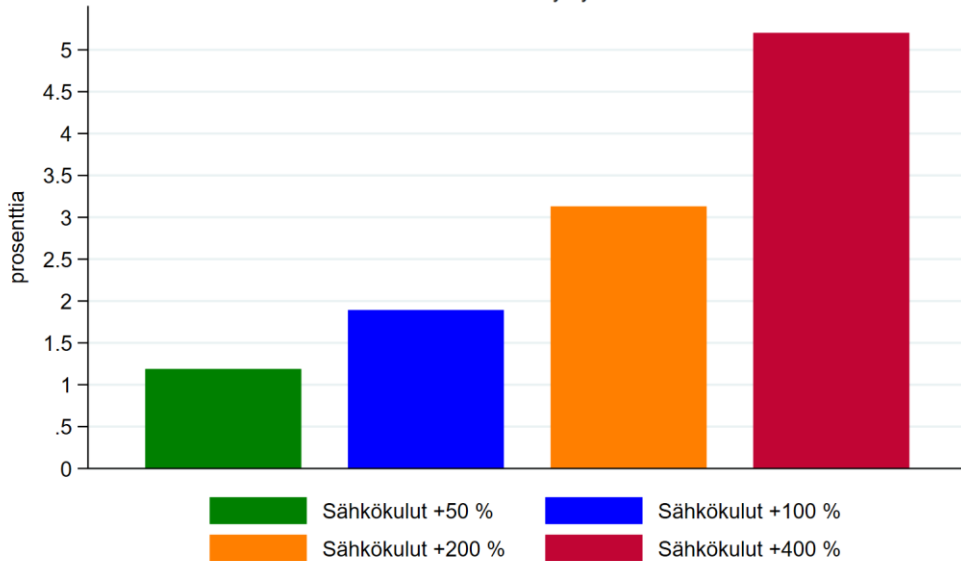
- Käyttäen vuoden 2019 tilinpäätöstietoja laskennan pohjana havaittiin, että energiakustannusten nousu 30/50/100% johtaa negatiiviseen käyttökatteeseen pienehköllä määrällä, enintään 3%:lla yrityksistä
- Laskelmissa on toimialakohtaista vaihtelua.
- Eniten käyttökatteeltaan negatiivisia yrityksiä tulee kiinteistöalalla, kaupan alalla ja logistiikassa.
- Useimmilla toimialoilla vain hyvin vähäisen yritysjoukon käyttökatteet muuttuvat negatiivisiksi.
- Skenaariotarkastelussa on rajattu pois mm. inflaatio ja kuluttajien ostokäyttäytyminen sekä yritysten mahdollisuudet siirtää kohonneet energiakustannukset hintoihin. Yritysten toimintaedellytyksiin vaikuttavien tekijöiden yhteisvaikutus voi olla siis suurempi.

3. Indikaattorit | Riskiskenaariotarkastelu: sähkökulut

Yritykset joiden käyttökate muuttuisi negatiiviseksi sähkökulujen kasvaessa

Osuus kaikista yrityksistä

VATT Datahuone: 10/02/2023

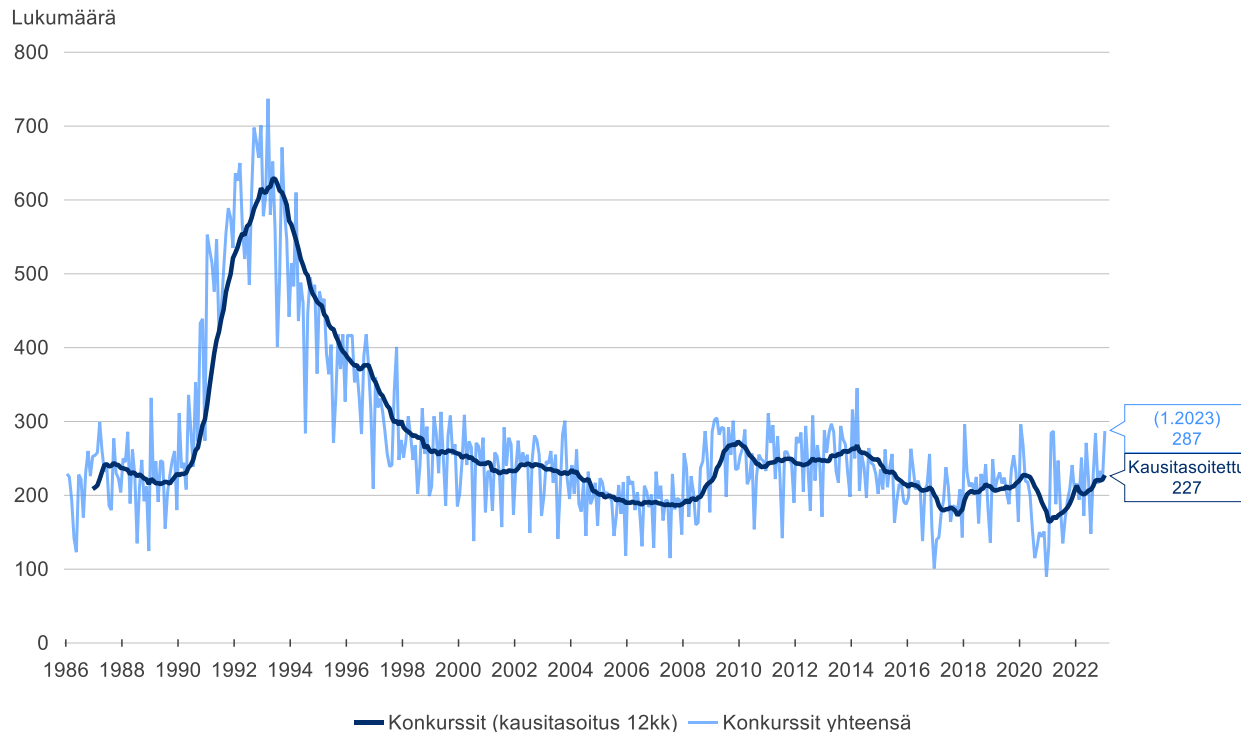
Hypoteettisissa laskelmissa käytetty vuoden 2021 tilinpäätöslukuja pitäen kaikki muut tekijät muuttumattomana.

Mukana positiivisia sähkökuluja raportoivat yritykset, yhteensä 194 637 yritystä

Lähde: Tilastokeskuksen FIRM_FSS tilinpäätösaineisto

- Suuntaa antava tarkastelu, jossa kasvatetaan yrityksen tilinpäätöksessä raportoituja sähkökuluja 50, 100, 200 tai 400 prosenttia pitäen muut tekijät muuttumattomana ja esitetään, kuinka monen yrityksen oikaistu käyttökate muuttuisi tämän kulujen kasvun seurauksena positiivisesta negatiiviseksi.
- Laskelmat perustuvat vuoden 2021 tilinpäätöstietoihin. Mukaan on otettu ne yritykset, jotka raportoivat positiivisia sähkökuluja. Tämän rajauksen jälkeen aineistossa on yhteensä noin 194 000 yritystä.
- Laskelma on suuntaa antava, koska tarkastelussa on ainoastaan muutettu sähkökuluja pitäen kaikki muu muuttumattomana. Kokonaisarvioon vaikuttavat tosiasiaissa mm. tuottajahinnat, yritysten sähkön kysyntäjouset, mahdollisuudet siirtää hinta kuluttajille ja inflaatio. Toisaalta laskelmat eivät ota myöskään huomioon muutoksia muiden tuotantopanosten hinnassa

3. Indikaattorit | Vireille pannut konkurssit, yritysten lukumäärä

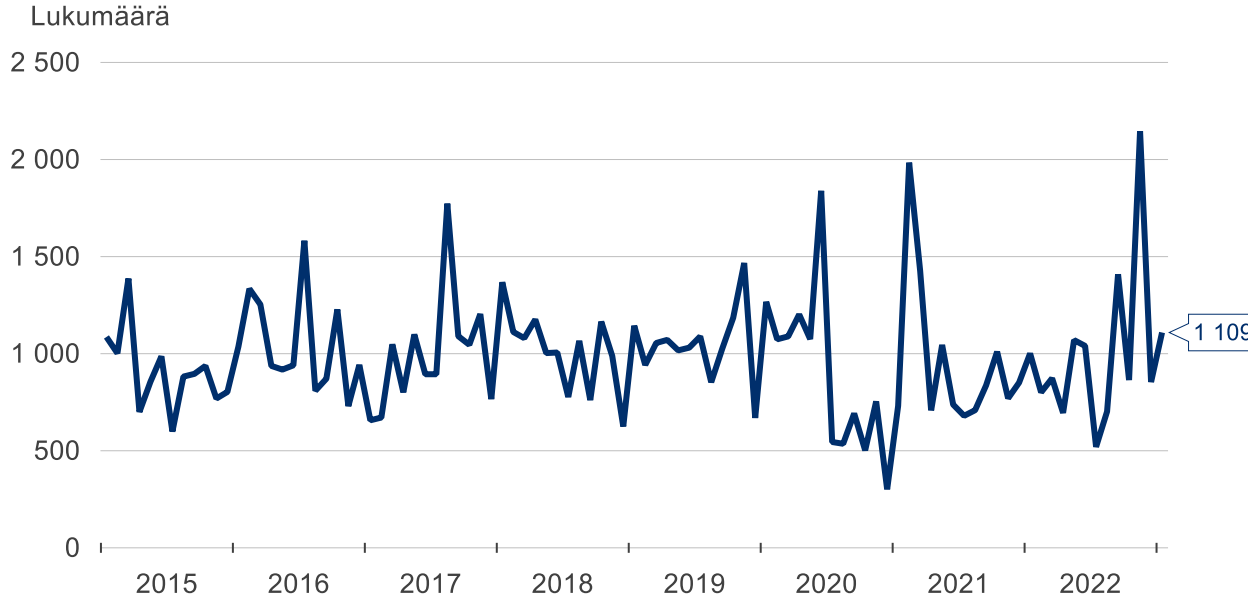
Lähde: Statistics Finland, Bankruptcies, TEM, Macrobond (tammikuu 2023)

- Tilastokeskuksen mukaan tammikuussa 2023 pantiin vireille 287 konkurssia, mikä on 71 konkurssia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin
- Tammikuussa 2023 lukumääräisesti vähiten konkurssseja laitettiin vireille maa- metsä ja kalatalouden toimialalla, jossa oli 8 konkurssia.
- Eniten konkurssseja, 89 kpl, laitettiin vireille toimialalla ”muut palvelut”. (muiden palveluiden päätoimiala käsittää mm. informaatio- ja viestintäpalvelut, rahoitus- ja vakuutustoiminnan, kiinteistöalan toiminnan, ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan, hallinto- ja tukipalvelut, koulutuspalvelut, terveys- ja sosiaalipalvelut sekä taide-, viihde- ja virkistystoiminnan).

3. Indikaattorit | Vireille pannut konkurssit, henkilökunnan lkm

Vireille pannut konkurssit, henkilökunnan lukumäärä

- Tilastokeskuksen mukaan htv-määrä konkurssiin haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 1109, mikä on vain 108 henkilötyövuotta enemmän kuin vuoden 2022 tammikuussa.
- Vireille pannuilla konkurseilla tarkoitetaan konkurssiin haettuja yrityksiä, yhteisöjä tai luonnollisia henkilöitä. Konkurssin vireilletulo ei aina merkitse yrityksen tai ammatinharjoittajan "konkurssiin menemistä" ilmaisun varsinaisessa merkityksessä.

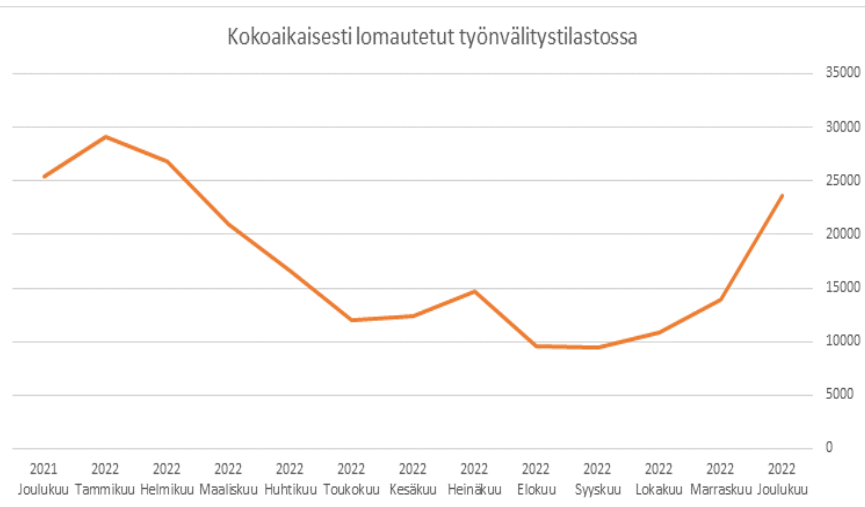
Lähde: Statistics Finland, Bankruptcies, TEM, Macrobond (1.2023)

4. Työmarkkinatilanne

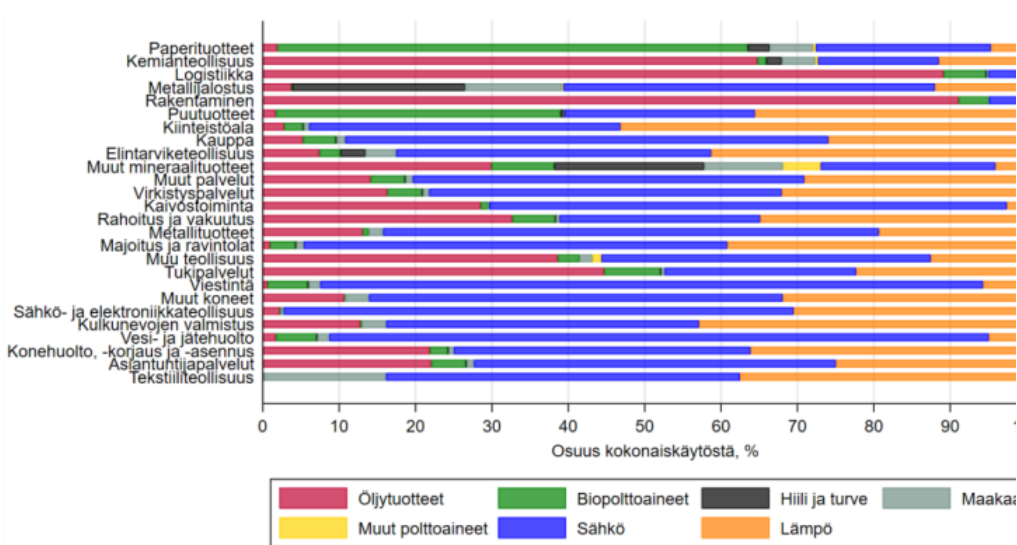

Kokoaikaisesti lomautetut työttömät työttömien tilastossa

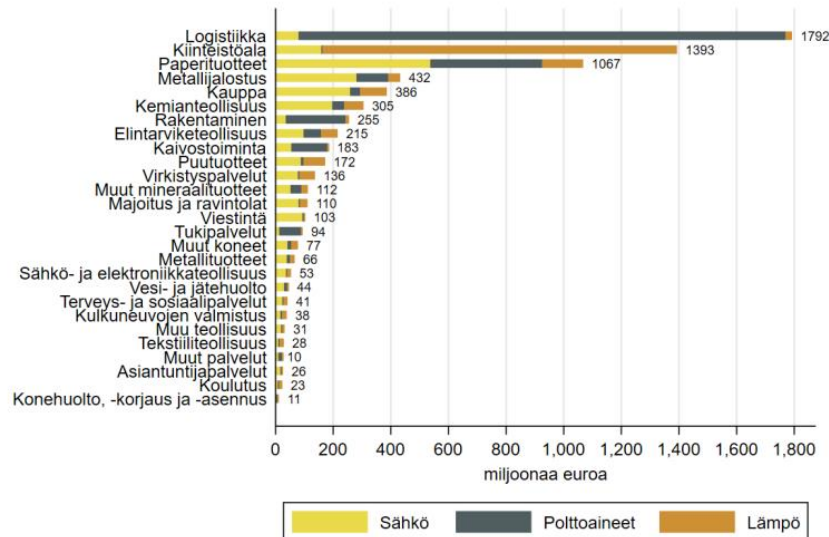
- Työllisyysasteen trendi joulukuun lopussa jopa 74,5 %, eli työllisyys on nyt ennätyskorkealla tasolla.
- TEMin syksyn 2022 työmarkkinaennusteessa arvioitiin, että energiakriisin vaikutuksesta kokoaikaisesti lomautettujen määrä kasvaa joillain tuhansilla henkilöillä alkuvuonna 2023.
- Lomautusten määrässä eletään tällä hetkellä hieman tavallisuutta korkeammalla tasolla:
  - tyypillisesti lomautettujen määrä kasvaa vuoden vaihteessa noin 10 000 hengellä, ollen korkeimmillaan joulutammikuussa.
  - kokoaikaisesti lomautettuja oli työttömien tilastossa joulukuun lopussa n. 23 600 hlö (vrt. 21 700 vuonna 2019), kun vielä marraskuussa oltiin alle vuoden 2019 tason
  - te-palveluissa oli 8.2.2023 kokoaikaisesti lomautettuna noin 22 100 hlö (vuonna 2020 tammikuun lopussa oli 18 400)
  - Näyttää siis siltä, että vuoden vaihteessa kokoaikaisesti lomautettujen määrä on kasvanut **noin 2000 – 4000 hlö enemmän kuin tyypillisesti**
- Tunnistettuja riskialoja energian hinnan noustessa ovat muun muassa energiaintensiivinen metallinjalostus, kemianteollisuus ja kasvihuoneviljely
  - korkeat energiakustannukset, kansainvälinen hintakilpailupaine, oma energiantuotanto ei riitä kattamaan tarvetta
  - näillä aloilla voidaan nähdä joitain tuhansia ylimääräisiä lomautuksia vuoden 2023 alkupuolella
  - joitain tuhansia ylimääräisiä lomautuksia vuoden 2023 alkupuolella

5. Toimialatarkastelu | energialähteet ja -kulut toimialoittain

VATT Datahuone: 07/12/2022
Lähde: Energialiikinta, Tilastokeskus

Energialähteet toimialoittain

VATT Datahuone: 07/12/2022
Lähde: Energialiikinta, Tilastokeskus

Energiakulut toimialoittain

5. Toimialatarkastelu

Kemianteollisuus (ml. muoviteollisuus)

- Energiankulutus ja energian hinnan suhteellinen merkitys vaihtelee ala- ja yrityskohtaisesti
- Vajaalla 60 prosentilla alan yrityksistä energian osuus tuotantokustannuksista jää alle kymmenen prosentin. Joka neljännellä energian osuus on 10-30%, kuudella prosentilla 30-60% ja seitsemällä prosentilla yli 60% kustannuksista.
- Kemianteollisuuden yrityksistä vahvimmin sähköstä riippuvaisia ovat muovituotteiden valmistajat, joilla sähkö muodostaa arviolta neljäsosan tuotannon kustannuksista.

Metsäteollisuus

- Energiankulutus ja energian hinnan suhteellinen merkitys vaihtelee yrityskohtaisesti. Metsäteollisuuden tuotanto vaatii paljon energiaa, joten energiatehokkuus on toimialalle kilpailutekijä. Siksi metsäteollisuuden tehtailla todella panostetaan energianuukuuteen sekä trimmataan jatkuvasti energiatehokkuutta.
- Osa laitoksista, etenkin sellutehtaat, tuottavat energiaa yli oman tarpeen, eli yritykset myös hyötyvät energian korkeasta hinnasta
- Toimialan tuotanto vientivetoista, joten kansainvälinen hintakehitys ja eri maiden tukipolitiikka vaikuttavat kilpailukykyyn. Suomessa tuotetaan suhteessa mm. EU-maihin enemmän korkeamman jalostusasteen tuotteita, joiden tuotanto kuluttaa enemmän energiaa tuotettua tonnia kohti. Tällaisia tuotteita ovat esimerkiksi kevyemmät paperilaadut.
- Suomalaisten tehtaiden energiatehokkuus on vähintäänkin yhtä hyvä kuin EU-maissa keskimäärin. Suomalaiset tehtaajat ovat isoja, tehokkaita ja moderneja muiden EU-maiden tehtaisiin verrattuna. Siirtyminen pois mekaanisen puukuidun käytöstä on vähentänyt sähköenergian tarvetta. Tähän suuntaan kehitystä ohjataan myös jatkossa.

5. Toimialatarkastelu

Luova talous, tapahtuma-ala sekä matkailu

- Tapahtumateollisuudessa energian hinnannousu vaikuttaa suorimmin tapahtumapaikkojen taloudelliseen tilanteeseen. Muilla luovan talouden alueilla energian hinnannousun vaikutukset eivät poikkea yritysten keskimääräisistä kustannusvaikutuksista.
- Tapahtumapaikat arvioivat energian käyttöä entistä tehokkaammin. Kiinteistöjen sähkönkäyttöä ja lämmönkulutusta on vähennetty erilaisilla ratkaisuilla. Osa yrityksistä on valmistautunut hankkimaan rahoitusta, mikäli talven energiakustannukset toteutuvat korkeina.
- Useiden tapahtumapaikkojen osalta suuri osa asiakkaista on kolmannen sektorin toimijoita (harrastusseuroja), joiden maksukyky on rajallinen, mikä voi johtaa kysynnän heikkenemiseen.
- Matkailuyrityksille energian hinnannousun vaikutukset vaihtelevat yrityskohtaisesti. Majoitus- ja ravitsemisala kuuluvat energiaintensiivisiin toimialoihin, joilla on erityisesti panostettu energian säästötoimenpiteisiin (Tesi-kysely 1.12.2022)
- Kansainvälinen hintakehitys vaikuttaa matkailuyritysten kilpailukykyyn; monet yrityksistä toimivat kansainvälisillä markkinoilla.
- Huoli hinnannousun heikentävästä vaikutuksesta kuluttajien ostovoimaan ja siten palveluiden kysynnän vähenemiseen. Mahdollisia hinnannostoja on arvioitava huolellisesti suhteessa kuluttajien ostovoimaan.

5. Toimialatarkastelu

Teknolohiateollisuus

- Yritysten energiankulutus ja -hinnan suhteellinen merkitys vaihtelee toimialoittain: kokoonpanossa rajallinen, energiaintensiivisessä merkittävämpi
- Ala on vientivetoista, joten kansainvälinen hintakehitys ja tukipolitiikka vaikuttavat kv-kilpailukykyyn
- Yritykset ovat kohtuullisesti varautuneita ja energiatehokkuusinvestoinnit kiinnostavat

Liikenteen toimiala

- Kuljetuskustannukset olivat vuonna 2022 Tilastokeskuksen mukaan 12,7 prosenttia vuotta 2021 korkeammat. Ala on pyrkinyt siirtämään kustannusten nousua asiakkaille.
- Dieselöljyn hinta on alentunut huipputasoista tammi-helmikuussa 2023 noin 2,00–2,10 euroon litralta. Hinnat vaihtelevat päivä- ja viikkotasolla varsin nopeasti ja alueelliset hintatasoerot ovat merkittäviä.
- Kuljetusalan polttoainetuki oli haettavissa Valtiokonttorista marraskuun 2022 ajan. Tukea myönnettiin yli 5 000 kuljetusyrittäkselle yli 20 miljoonan euron edestä.
- Kotimaan henkilökuljetuspalvelut on vapautettu väliaikaisesti 10 prosentin arvonlisäverosta 1.1.–30.4.2023. Muutos koskee henkilökuljetuksia muun muassa junalla, linja-autolla, taksilla, lentokoneella ja laivalla. Muutos ei vaikuta yrittäjien alv-vähennysoikeuksiin.
- SKAL ry:n 7.2.2023 julkaiseman kuljetusyritysten kuljetusbarometrin mukaan kuljetustoiminnan kannattavuus on kustannusten nousun vuoksi ennätysalhaalla ja näkymät tulevalle keväälle ovat negatiiviset. Myös kuljetusten kysynnän odotetaan vähenevän.

5. Toimialatarkastelu

ICT-ala

- ICT-alan kannattavuus ei ole erityisen herkkää energiakustannusten nousulle.
- Kiinteähintaisten tuotteiden katteet supistuvat tuotantokustannusten noustessa, mutta toisaalta hinnannousua voidaan siirtää kuluttaja- ja yritysasiakkaille sopimusten uusimisen myötä.
- Suurten alan toimijoiden osavuositarkastukset raportoivat energian hinnannousun maltillisista vaikutuksista (mm. hintasuojauksen ansiosta) sekä toteutetuista energiatehokkuustoimista.
- Ala on esittänyt mobiiliverkon sähköverotuksen alentamista teollisuussähkön tasolle kilpailukyvyn ja digitaalisuuden edistämiseksi (Ficom).

Kiinteistöt ja rakennusala

- Energian hinnan nousu heijastuu voimakkaasti asumisen ja kiinteistönpidon kustannuksiin. Tilastokeskuksen mukaan kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi (KYKI) nousi vuoden kolmannella neljänneksellä noin 11,5 %, asuinkerrostalojen kohdalla 8 % ja teollisuusrakennusten kohdalla 20,8 %. Kulueristä sähkön kustannukset kasvoivat 44,1 % vuodessa. Tammikuussa energian hinta on laskenut ja helpottanut rakennusalan tilannetta.
- Hinnan nousu vaikuttaa erityisesti rakennustuoteteollisuuteen jossa tarvitaan jatkuvaa energian saantia ja ennakoimattomat sähkökatkokset voivat aiheuttaa useiden vuorokausien tuotantohäiriöitä tai laiterikkoja.
- Yritykset ovat varautuneet sähkökatkoihin mm. hankkimalla varavoimalähteitä välttämättömien toimintojen ylläpitoon ja työvaiheita suunnitteleamalla.
- Pitkissä väylien hoitourakoissa energian kallistuminen aiheuttaa merkittäviä ongelmia yrityksille.

5. Toimialatarkastelu

Elintarviketeollisuus

- Suhdannetilanne oli tammikuussa hieman tavanomaista heikompi ja odotukset ovat vaisuja
- Tilauskannat laskeneet alle normaalin ja tuotannon ennakoidaan supistuvan
- Kustannukset nousevat yleisesti
- Kysyntä heikkoa erityisesti lisäarvotuotteilla

Kaupan ala

- Kaupan alalla energian hinnannousu vaikuttaa sekä suoraan että välillisesti.
- Nousu on aiheuttanut merkittäviä vaikeuksia joillekin yksittäisille yrityksille. Tukkukaupoille suorat vaikutukset ovat olleet suhteellisen vähäisiä. Erikoiskaupan osalta kuluttajakysynnällä ja –luottamuksella on merkittävä epäsuora vaikutus yritysten tilanteeseen.
- Kaupan liiton syksyllä 2022 toteuttaman kyselyn perusteella päivittäistavarakaupan yritykset ovat jo useita vuosia tehneet merkittäviä investointeja energiatehokkuutta edistäviin ratkaisuihin, ja näitä investointeja tullaan tekemään myös jatkossa.

